

Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting

Reactie Nibud consultatie Wet toekomst pensioenen (11 februari 2021)

Op 16 december 2020 is het conceptwetsvoorstel Wet toekomst pensioenen ter consultatie aangeboden. Het wetsvoorstel beoogt een herziening van het pensioenstelsel en strekt ertoe om de in de Hoofdlijnennotitie uitwerking pensioenakkoord van 22 juni 2020 uit te werken en te verankeren in wet- en regelgeving.¹

Het Nibud constateert dat het wetsvoorstel een juridische vertaalslag is van het pensioenakkoord.² De missie van het Nibud is een Nederland zonder geldproblemen, waarbij wij vooral mensen in financieel kwetsbare posities willen beschermen. Vanuit die missie richten wij ons in deze reactie vooral op de volgende kernelementen:

1. Een **adequa**t pensioen
2. dat **begrijpelijk** is voor iedereen
3. en op ieder moment **controleerbaar**.

Op die manier hopen wij dat pensioen straks een abc'tje kan worden voor mensen.

Adequaatheid pensioen straks en inkomen nu

Een van de aspecten van het nieuwe pensioenstelsel is dat de pensioenuitkeringen variabele worden en directer meebewegen met de stand van de economie. Het wordt daarom belangrijker dat huishoudens zich in de opbouwfase op de hoogte stellen van hun verwachte toekomstige pensioenuitkeringen en die kunnen beoordelen op de adequaatheid daarvan. Zodat zij maatregelen kunnen nemen als het inkomen voor later niet toereikend lijkt te worden. Wij geven in overweging om voor het begrip **adequa**t pensioen een richtlijn te ontwikkelen, waarbij ook handelingsperspectief wordt geboden. Vanuit het Nibud hebben we ervaring met het ontwikkelen van welvaartsrichtlijnen en wij zijn bereid bij te dragen aan de ontwikkeling van een pensioenrichtlijn.

Ook de vraag of je de inleg nu kunt betalen, is belangrijk. De lage rente maakt sparen voor pensioen duurder. Dit heeft geleid tot hoge(re) pensioenpremies, waardoor huishoudens een lager besteedbaar inkomen hebben. Deelnemers hebben geen directe invloed op de hoogte van de premie. Het Nibud vindt het belangrijk dat wetgever en sociale partners rekening houden met de draagkracht van premiebetalende huishoudens en oog hebben voor kwetsbare groepen met weinig bewegingsruimte.

Begrijpelijkheid

Het Nibud heeft bij de begrijpelijkheid en uitlegbaarheid van het nieuwe pensioenstelsel vooral vragen en zorgen bij de variëteit aan pensioenregelingen, het overstappen naar een nieuwe pensioenregeling en de keuzebegeleiding van consumenten in de praktijk.

---

¹ Het Nibud heeft eerder een reactie gegeven op (de uitwerking van) het pensioenakkoord, zie <https://www.nibud.nl/beroepsmatig/nibud-reactie-op-uitwerking-pensioenakkoord/>.

² Op veel onderdelen in wetteksten en de Memorie van Toelichting wordt doorverwezen naar lagere regelgeving die nog niet openbaar gemaakt is en dus nog onbekend is. Ervaring leert dat juist (ook) die lagere regelgeving grote invloed kan hebben op het pensioen van deelnemers.

[nibud.nl](https://www.nibud.nl)

Arthur van Schendelstraat 550
3511 MH Utrecht

Postbus 19250
3501 DG Utrecht

☎ 030 23 91 350
✉ info@nibud.nl

NL64 RABO 0300 0518 16
KvK 41151669

Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting

Sociale partners en pensioenuitvoerders hebben binnen de nieuwe regeling veel mogelijkheden tot het maken van eigen keuzes. Dat heeft als risico dat er straks op een groot aantal terreinen veel variëteit en complexiteit zal ontstaan in regelingen en in de overgang van het oude naar het nieuwe stelsel. Te denken valt aan keuzes tussen en binnen vier soorten premieregelingen, inclusief verschillen tussen (vullen en uitdelen, wel/niet meenemen van) solidariteitsreserves en projectierendementen, verschillen in overgangsregimes etc. Daarmee zal de begrijpelijkheid voor huishoudens die aan meerdere pensioenregelingen deelnemen of van de ene naar de andere pensioenuitvoerder kunnen overstappen onder druk komen te staan. Met de toenemende flexibilisering van de maatschappij zullen huishoudens meer overgangen van pensioenuitvoerders gaan meemaken. Het voorstel om het nabestaandenpensioen verregaand te uniformeren vindt het Nibud vanuit dat oogpunt juist een goede ontwikkeling. We zien hier nog wel aandachtspunten, waaronder blijvende verschillen tussen pensioenregelingen in keuzes rond de hoogte van dekking en risico's in vormgeving van de driemaandendeckking bij werkloosheid en ziekte. De vraag is of bepaalde elementen in het ouderdomspensioen niet ook gestandaardiseerd kunnen worden (bijvoorbeeld gelijke AOW-franchisebedragen).

Het Nibud is verheugd dat de regering expliciet aandacht besteedt aan de keuzebegeleiding van consumenten en daarvoor een apart wetsartikel introduceert. Daarbij mag zij nog wel explicieter aangegeven wat hier van pensioenuitvoerders verwacht mag worden en waar consumenten op mogen rekenen.

Controleerbaarheid

Nu in een nieuw pensioencontract de risico's explicieter op het bord van deelnemers³ komen te liggen, vindt het Nibud het belangrijk dat mensen regelmatig (kunnen) toetsen of ze op koers liggen en daarbij een handelingsperspectief krijgen.

Wij begrijpen dat bepaalde rigide informatiebepalingen worden aangepast en dat bijvoorbeeld het verplicht hanteren van het model van het Uniform Pensioenoverzicht (UPO) wordt afgeschaft. Met de verwijzing naar mijnpensioenoverzicht.nl wordt aangegeven dat de afschaffing van de verplichte vorm de verplichte inhoud onverlet laat. Bijvoorbeeld het weergeven van het verwachte pensioen in de drie scenario's (verwacht, pessimistisch en optimistisch scenario). Naast de informatieve werking van het UPO, heeft dit ook een signaalwerking: het geeft aan dat het belangrijk is om je pensioenvooruitzicht te checken. Het Nibud vindt het belangrijk dat deze signaalwerking blijft worden ingevuld door pensioenuitvoerders en geeft de wetgever in overweging een dergelijk (jaarlijks) checkmoment te borgen.

Voor de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel kan een speciaal controlemoment voor deelnemers helpen in de bewustwording. Via een verplicht communicatieplan lijkt het wetsvoorstel daar in te voorzien. Zo moeten pensioenuitvoerders er onder meer voor zorgen dat deelnemers weten welke gevolgen de transitie heeft voor de hoogte van het ouderdomspensioen dat zij vóór de overstap mochten verwachten en het verwachte pensioen na de transitie. Zij worden hierover geïnformeerd met behulp van de navigatiemetafoor via de drie scenario's zoals reeds gebruikt op mijnpensioenoverzicht.nl. Wij vragen ons af of de drie scenariobedragen deelnemers voldoende duidelijk maken dat de mate van risico/onzekerheid in hun aanvullend pensioen verandert (veelal groter zal

---

³ Als we spreken over deelnemers, bedoelen we ook voormalig deelnemers en gepensioneerden.

Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting

worden). Om verkeerde verwachtingen over toekomstige stijgingen én dalingen van het pensioen te voorkomen, adviseren wij daarover open en eerlijk te communiceren. Daarnaast is ook expliciete aandacht voor (verandering in) het nabestaandenpensioen wenselijk.

Tot slot, als het gaat om controleerbaarheid: de afhankelijkheid van sociale partners en pensioenbestuurders lijkt voor deelnemers bij de uitvoering van het nieuwe pensioenstelsel op een aantal belangrijke onderdelen groter te worden. Een voorbeeld is de overgang naar een nieuw contract. Deelnemers kunnen daar geen directe invloed op uitoefenen, wat het vertrouwen – in het nieuwe pensioenstelsel – kan ondermijnen.⁴ Nu risico's explicieter op het bord van deelnemers komen te liggen, vindt het Nibud het belangrijk dat deelnemers hier voldoende (mede)zeggenschap krijgen. Het gevoel grip te hebben op je financiële situatie is een belangrijke factor voor financieel welzijn. Ook zijn we bezorgd dat het vertrouwen van deelnemers in het pensioenstelsel daalt als de verwachte pensioenuitkeringen, zoals ze in mijnpensioenoverzicht.nl staan, in de transitiefase steeds wisselen door bijvoorbeeld verandering van rekenregels.

Voor het Nibud blijft het verder belangrijk om (wijzigingen in) het nieuwe pensioenstelsel in samenhang met de (hoogte van de) AOW en andere inkomensvoorzieningen voor later te bezien. We missen bij het wetsvoorstel een bespiegeling op die samenhang vanuit een perspectief van burgers. Een vraag is hoe de keuze voor explicietere onzekerheid in het aanvullend pensioen in een lage renteomgeving – met het relatief dure mechanisme van kapitaaldekking – zich verhoudt tot bijvoorbeeld gewenste versterking van de AOW of meer stabiliteit via andere wegen.

Aandacht voor kwetsbaarheid

In de afgelopen jaren zijn in verschillende onderzoeken groepen deelnemers naar voren gekomen die extra risico lopen op een (teleurstellend) laag pensioen. Zo is er een groeiende groep van werkenden die buiten de bestaande pensioenregelingen valt of te maken heeft met een beperkte pensioenopbouw in de pensioenregeling. Andere bekende risicogroepen zijn arbeidsongeschikten, of mensen die te maken hebben gehad met een echtscheiding of overlijden van de partner. Kwetsbaarheid bij pensioen is afhankelijk van je uitgangspositie (op de arbeidsmarkt) of kan je overkomen door een levensgebeurtenis. Met de herziening van het pensioenstelsel, het nieuwe nabestaandenpensioen en experimenteerruime voor zelfstandigen om pensioen op te bouwen in de tweede pijler, worden sommige groepen misschien minder kwetsbaar. Maar er kunnen ook nieuwe kwetsbare groepen ontstaan.

Zo voorzien we kwetsbaarheden:

- Bijvoorbeeld als het gaat om het niet meer goed kunnen opvangen van (grotere) risico's op schommelingen in de pensioenfase. Verlagen van het pensioen, al dan niet doorgeschoven uit het huidige pensioenstelsel, zijn voor (bijna) gepensioneerden met een lager inkomen minder makkelijk op te vangen.

---

⁴ En waar in het pensioenakkoord een 'versterkt collectief bezwaarrecht' afgesproken is voor het verantwoordingsorgaan of belanghebbendenorgaan, zien wij die niet terug in het voorliggende wetsvoorstel ('Specifiek in het kader van de overstap naar een nieuw pensioencontract en voor de duur van de transitie, krijgen deelnemers en gepensioneerden via een versterkt collectief bezwaarrecht voor het verantwoordingsorgaan of het belanghebbendenorgaan van het pensioenfonds inspraak op het invaarbesluit.' p. 25 Hoofdlijnennotitie uitwerking pensioenakkoord 22 juni 2020).

Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting

- Een andere vorm van kwetsbaarheid, versterkt door de coronacrisis, betreft hoge vaste (pensioen)lasten in bijvoorbeeld het spitsuur van het werkende leven. We zien de afgelopen jaren dat pensioenpremies, onder invloed van een lage renteomgeving, bij een aantal (grote) pensioenfondsen fors stijgen. Een hoge pensioenpremie in combinatie met hoge andere vaste lasten (bv huur of hypotheek), kan maken dat groepen werknemers moeite hebben om rond te komen of een flexibele buffer kunnen opbouwen om tijdelijke inkomensterugval op te vangen.
- Mensen kunnen ook kwetsbaar worden door het feit dat ze meer keuzes moeten maken en misschien de voor hen verkeerde keuze maken, simpelweg omdat niet iedereen voldoende financieel onderlegd is. Onder meer uit Nibud-onderzoek weten we dat de meeste werknemers pensioenen ingewikkeld vinden en hierop weinig actie ondernemen.

Het Nibud doet de komende periode onderzoek naar kwetsbare groepen in pensioen, juist om er voor hen te zijn en een drastische achteruitgang in inkomen bij pensionering te voorkomen of beperken.